

Makale Bilgisi/Article Info

Geliş/Received: 15.06.2024 Kabul/Accepted: 11.07.2024

Araştırma Makalesi/Research Article, s./pp. 285-301.

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE LİSANSÜSTÜ EĞİTİME DEVAM EDEN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK OKURYAZARLIĞINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Serap Nur DUMANⁱ, Seda ÖNGERⁱⁱ

Öz

Bu araştırmada sosyal bilgiler eğitiminde, lisansüstü eğitim gören öğrencilerin akademik okuryazarlık hakkında görüşlerinin ortaya çıkartılması amaçlanmıştır. Bu araştırma nitel araştırma deseninde planlanmış bir durum çalışmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu sosyal bilgiler eğitimi alanında lisansüstü eğitim gören 12 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma grubu belirlenirken ölçüt örneklem kullanılmıştır. Nitel araştırmanın doğasına uygun olarak bu araştırmanın verilerinin toplanmasında görüşmelerden yararlanılmıştır. Görüşmelerin analizinde içerik analizi kullanılmış ve MAXQDA veri analiz programından yararlanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; sosyal bilgiler eğitimi alanında eğitim gören öğrenciler lisansüstü eğitim yapma nedenlerinin mesleki gelişimlerine destek olmak, kendilerini geliştirmek olarak ifade etmişlerdir. Öğrenciler akademik okuryazarlığı bilimsel metinleri anlayabilme ve yorumlayabilme olarak açıklamışlardır. Öte yandan lisansüstü eğitimin akademik okuryazarlığa en büyük katkısının düşünme becerilerini geliştirme noktasında olmuştur. Lisansüstü eğitim alan öğrencilere göre, lisansüstü eğitim sürecinde en sık karşılaşılan durum dil sorunudur. Diğer yandan, öğrencilerin teorik bilgileri paylaşma ve uygulama noktasındaki eksiklikler diğer sorunlardan birkaçıdır. Son olarak, lisansüstü eğitim sürecinde teknolojik araçlardan yararlanılması ve maddi desteklerin olması bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen sözü edilen sonuçlar doğrultusunda, öğrencilerin lisansüstü eğitim süreçlerinde akademik okuryazarlık konusunda farkındalıklarını artırmaya yönelik ders dışı etkinlikler yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Okuryazarlık, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Nitel Araştırma.

An Examination of the Views of Postgraduate Students on Academic Literacy in Social Studies Education

Abstract

In this study, it is aimed to reveal the views of postgraduate students in social studies education about academic literacy. This research is a case study planned in qualitative research design. The study group of the research consisted of 12 postgraduate students in the field of social studies education. Criterion sampling was used to determine the study group. Given the nature of qualitative research, interviews were used to collect the data for this study. Content analysis was used to analyze the interviews and MAXQDA data analysis software was used. According to the findings of the study, students studying in the field of social studies education stated that the reasons for doing postgraduate education were to support their professional development and to improve themselves. Students explained academic literacy as being able to understand and interpret scientific texts. On the other hand, the biggest

ⁱ Doçent Doktor, Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, e-posta: serapnurduman@kku.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-4535-2144.

ⁱⁱ Doktor Öğretim Üyesi, Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, e-posta: seda.onger@usak.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-4910-6135.

contribution of postgraduate education to academic literacy was to improve thinking skills. According to postgraduate students, the most common problem encountered during postgraduate education is the language problem. In other respects, students' lack of sharing and applying theoretical knowledge are some of the other problems. Finally, it was found that technological tools should be used in the postgraduate education process and financial support should be available. In line with the mentioned results obtained in the research, extracurricular activities can be carried out to increase students' awareness of academic literacy in postgraduate education processes.

Keywords: *Academic Literacy, Social Studies Education, Qualitative Research.*

Structured Abstract

Demir & Deniz (2020) define academic literacy as a process that includes reading, writing, language skills and high-level mental processes and includes research, discovery and creation with scientific methods. Academic literacy also includes developing individuals' ability to understand their environment, acquire knowledge and solve problems. The main aim of this research is to determine the level of academic literacy of students continuing their postgraduate education in social studies education. For this purpose, it was determined to reveal the level of academic literacy skills of the participants in the process of postgraduate education in social studies education.

This study used the case study research model, which is a qualitative research model that focuses on core issues to conduct in-depth research. Case study is a structured research process to characterize a situation by defining the boundaries of individuals and events (Yıldırım & Şimşek, 2013). The criterion sampling model requires the use of criteria that allow the determination of the most appropriate sample group for the purpose of the research in according to this model (Patton, 2014, p. 238). The data of the study were obtained through individual interviews with volunteer participants. The interview form prepared by the researchers was used in the interviews. In this study, content analysis, which is one of the types of analysis, and MAXQDA data analysis software were used to analyze the data.

According to the findings of the study, the fact that social studies is an interdisciplinary course and has a scope that is affected by current developments is an important point for students. In this context, it is understood that social studies teachers who receive postgraduate education in social studies want to improve themselves, increase their professional development in order to be aware of current changes in their field and prefer to do postgraduate education. One of the other findings was that some of the participants who received postgraduate education defined the concept of academic literacy as accessing the right source. On the other hand, the concept of academic literacy was defined as the ability to conduct research by postgraduate students. Emphasizing that academic literacy is an inclusive concept, some postgraduate students believe that the ability to complete research from start to finish is directly related to academic literacy. According to the participants, one of the important parts of academic literacy is to have a good knowledge of methodology and social studies postgraduate education programs have a positive effect on them in this respect. Additionally, students learn how to access databases, access the right source, save the source and work on it during their master's or doctoral education. This situation shows that postgraduate education contributes to academic literacy in terms of teaching how and where to access important resources. According to the postgraduate students, one of the most common issues when following a research process in a master's or doctoral program is related to language problems. Access to scientific publications in a foreign language was one of the difficulties for graduate students. Foreign journals, foreign databases, foreign theses while doing research assignments or producing scientific publications include research experiences in which the participants have both individual experiences and learnt with the help of each other. According to the majority of the participants, the other problem is how to reflect the theoretical knowledge learnt into practice. According to the students, one of the most difficult situations is that theoretical information about scientific processes such as designing, implementing, and maintaining research is usually shared in the process and not practiced. It is therefore important to include a practical course on how to write an article, how to write a thesis proposal or how to acquire the language of academic writing in the process of writing scientific publications. According to other views of the participants, there are master's and doctoral students who know research methods but cannot apply them, who understand scientific publications but cannot produce them. The following suggestions can be made in line with the mentioned results obtained in the research: Studies can be conducted on academic literacy and social

studies education by using different research methods. Extracurricular activities can be carried out to increase the awareness of postgraduate students about academic literacy in postgraduate education processes.

Giriş

Okuryazarlık kavramı her dönemde eğitim alanında dikkat çeken önemli kavramlardan biri olmuştur. Nitekim, The Sustainable Development Goals Report (2016), sürdürülebilir kalkınma amaçları 4'te kaliteli eğitimin hem temel becerilerin hem de üst düzey düşünme becerilerinden okuryazarlık ve aritmetik becerileri gibi becerilerin geliştirmesi ve öğrenenlerin kaliteli eğitim sayesinde yaşam boyu bu becerileri kullanabilmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda, geliştirilmesi gereken becerilerden birisi de akademik okuryazarlık becerisidir. Li (2022) akademik okuryazarlığın geliştirilmesi bilginin oluşturulması, aktarılması, etkili iletişimi sağlaması ve değişimin kolaylaştırılmasında önemli görüldüğünü belirtmiştir. Demir & Deniz (2020)'e göre akademik okuryazarlık okuma, yazma, dil becerisini ve üst düzey zihinsel süreçleri kullanmayı içerir. Dolayısıyla, akademik okuryazarlık bilimsel yöntemler dahilinde bir araştırma, keşif ve yaratma sürecidir. Bu süreç, bireylerin çevresini anlama, bilgiyi kavrama, problem çözme becerilerini geliştirmeyi içerir.

Yükseköğretim düzeyinde akademik okuryazarlık becerisi hem lisans hem de lisansüstü eğitim süreçlerinde önemli bir yere sahiptir. Jordaan & Moonsamy (2015), yükseköğretimde öğrenenlerin akademik okuryazarlık becerilerinin akademik başarı ve sınav başarısında önemli bir gösterge olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu anlamda, yükseköğretimde bilişsel ve üstbilişsel farkındalığı geliştirmek için akademik okuryazarlığın öğretilmesi son derece önemlidir. Bu açıdan, Papashane & Hlalele (2014) akademik okuryazarlığın yükseköğretimde kalıcı öğrenme ortamlarının geliştirilmesinde önemli bir bilişsel uyarıcı olarak hizmet ettiğini ifade etmişlerdir. Murray & Nallaya (2016)'ya göre, öğrenenlerin mezun olmadan önce iş hayatına hazır olmaları için eğitim süreçlerinde kendi alanlarına yönelik akademik okuryazarlık yetkinliklerini kazanmaları elzemdir. Fakat yükseköğretimde akademik okuryazarlık belirli sınırlar içinde kalmaktadır. Özellikle akademik okuryazarlık konusunda öğrenenlerin ihtiyaçlarına yönelik yanlış inançlar, bu konuda farkındalığın olmaması akademik okuryazarlığın gelişimi noktasında önemli engellerdendir (Wingate, 2018). Bundan hareketle, özellikle lisansüstü eğitim gören öğrencilerin akademik okuryazarlık becerilerini ele alma noktasında çeşitli çalışmalara ihtiyaç vardır.

Bu araştırmanın temel amacı, sosyal bilgiler eğitiminde lisansüstü eğitime devam eden öğrencilerin akademik okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesidir. Bu amaçla, sosyal bilgiler eğitiminde lisansüstü eğitim sürecinde bulunan öğrencilerin akademik okuryazarlık hakkında görüşlerini ortaya koymak amacıyla belirlenen araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1. Sosyal bilgiler eğitiminde lisansüstü eğitim gören öğrencilerin lisansüstü eğitimi seçme nedenleri nelerdir?
2. Sosyal bilgiler eğitiminde lisansüstü eğitim gören öğrenciler akademik okuryazarlığı nasıl tanımlamaktadır?

3. Sosyal bilgiler eğitiminde lisansüstü eğitim gören öğrencilere göre, lisansüstü eğitimin akademik okuryazarlığa katkısı nelerdir?
4. Sosyal bilgiler eğitiminde lisansüstü eğitim gören öğrencilere göre, öğrencilerin bilimsel araştırma sürecinde yaşadığı deneyimler nelerdir?
5. Sosyal bilgiler eğitiminde lisansüstü eğitim gören öğrencilerinin lisansüstü eğitime ilişkin önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma, durum çalışması araştırma modelinde gerçekleştirilmiştir. Durum çalışması, derinlemesine araştırmak istenilen temel konulara odaklanan nitel araştırma desenlerinden biridir. Durum çalışmasıyla gerçekleştirilen araştırmalarda sınırları belirlenmiş bir kişi, olay da konu temel durum olarak ele alınmakta ve bu durumu tanımlamaya yönelik araştırma süreci yapılandırılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu kapsamda araştırmada ele alınan temel durum; sosyal bilgiler eğitiminde lisansüstü eğitim alan öğrencilerin akademik okuryazarlık durumlarıdır. Bu duruma yönelik ayrıntılı bilgi etmek için tasarlanan araştırmada sosyal bilgiler eğitiminde yüksek lisans veya doktora yapan öğrencilerden veri toplanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmada kullanılan örneklem modeli ölçüt örnekleme modeli olmuştur. Ölçüt örnekleme modeli, araştırma modeline uygun olarak araştırmanın amacına yönelik en uygun örneklem grubunu belirlemeyi sağlayan ölçütlerin işe koşulmasını gerektirmektedir. Bu sayede ölçütleri taşıyan veri kaynaklarını araştırmaya dahil etmek amaçlanmaktadır (Patton, 2014). Sosyal bilgiler eğitiminde lisansüstü eğitim alan öğrencilerin akademik okuryazarlık durumlarını incelemek amacıyla araştırmada belirlenen temel ölçüt ise; sosyal bilgiler yüksek lisans veya doktora eğitiminde aktif öğrenci olmaktır. Bu ölçütü taşıyan 12 lisansüstü öğrenci araştırmaya gönüllü olarak katılım göstermiştir. Öğrencilerden yedisi yüksek lisans, beşi doktora eğitimine devam etmektedir. Lisansüstü eğitiminde ders döneminde olanların sayısı ile tez döneminde olanların sayısı eşittir. Benzer şekilde araştırmadaki kadın ve erkek katılımcıların sayısı da eşittir. Araştırmada yer alan lisansüstü öğrencilere ait bilgiler ve alıntılar sunularken her katılımcı kodlanmış ve çalışmada bu şekilde sunulmuştur. Örneğin; K1, Katılımcı-1 anlamına gelen yüksek lisans ders dönemindeki erkek katılımcıyı temsil etmektedir. Bu şekilde her katılımcıya ait ayrıntılı bilgiler Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya örnekleme ilişkin betimsel bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Eğitim Türü	Eğitim Durumu
K1	Erkek	Yüksek Lisans	Ders Dönemi
K2	Erkek	Doktora	Tez Dönemi
K3	Kadın	Doktora	Tez Dönemi
K4	Kadın	Doktora	Ders Dönemi
K5	Erkek	Yüksek Lisans	Ders Dönemi
K6	Erkek	Doktora	Tez Dönemi
K7	Kadın	Yüksek Lisans	Ders Dönemi
K8	Kadın	Yüksek Lisans	Tez Dönemi
K9	Erkek	Yüksek Lisans	Tez Dönemi
K10	Kadın	Yüksek Lisans	Tez Dönemi
K11	Erkek	Yüksek Lisans	Ders Dönemi
K12	Kadın	Doktora	Ders Dönemi

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri katılımcılarla gerçekleştirilen bireysel görüşmeler ile elde edilmiştir. Görüşmelerde, araştırmacılar tarafından görüşme formu kullanılmıştır. Kullanılan görüşme formu; katılımcı bilgileri ve araştırma sorularını içeren iki bölümden oluşmaktadır. Katılımcı bilgileri başlığında; cinsiyet, eğitim türü ve eğitim durumuna ait bilgilere yer verilmiş; araştırma soruları başlığında ise 7 açık uçlu soru hazırlanmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasında; görüşme kılavuzu yaklaşımından yararlanılmıştır (Patton, 2014; Yıldırım & Şimşek, 2013). Görüşme formu hazırlandıktan sonra, sosyal bilgiler eğitimi alan uzmanı olan üç uzmandan görüş alınmış ve görüşme formunda düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Katılımcılarla gerçekleştirilen bireysel görüşmeler telefonla veya çevrimiçi uygulamalar (Zoom) aracılığıyla, katılımcının uygun gördüğü gün ve saatte, önceden randevu alınarak tamamlanmıştır. Görüşmeler esnasında katılımcının izniyle katılımcıların verdikleri cevaplar kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Her görüşme ortalama 40 dakika sürmüştür ve görüşmelerin tamamı bir ay içinde tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizinden faydalanılmıştır. İçerik analizine başlamadan önce veriler, araştırmacılar tarafından analize hazırlanmıştır. Bu süreçte önce kayıt altına alınan görüşmeler, metne aktarılmış ve verilerin doğruluğu kontrol edilmiştir. Daha sonra her görüşmeye ait veri seti, araştırmacılar tarafından birkaç defa okunmuş ve içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi sürecinde kodlama yapılarak ilk olarak kodlar belirlenmiş, kodlardan temalara ulaşılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Veri toplama sürecinde açık uçlu sorulardan yararlanıldığı için kodlama sürecinde, verilerden yola çıkarak kodlama yapılmıştır (Strauss ve Corbin, 1990'den akt. Yıldırım & Şimşek, 2013). Kod ve tema

ilişkinde ait görsellerin hazırlanmasında MAXQDA programından yararlanılmıştır. Kodlamalar sunulurken, örnek alıntılara yer verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla her aşama her iki araştırmacı tarafından eş zamanlı kontrol edilmiş ve detaylı raporlama yapılarak sunulmuştur. Araştırmada, veri toplama aracının düzenlenmesinde araştırmada yer almayan alan uzmanlarından görüş alınmıştır. Bunun yanında veri toplama süreci kayıt altında tamamlanmış ve analiz esnasında araştırmacılar tarafından tekrar tekrar dinlenmiştir. Veri analizinde her iki araştırmacı arasında kodlayıcılar arası uyum hesaplanmış ve uyum düzeyi %88 bulunmuştur (Creswell, 2017; Miles & Huberman, 2015).

Etik İzin

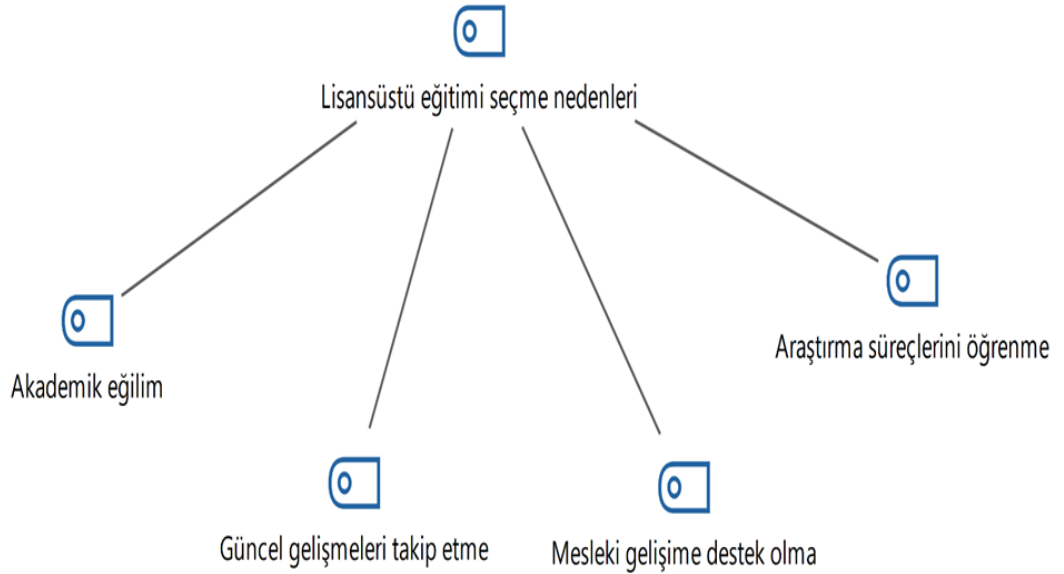
Bu araştırmanın etik kurul izni, Uşak Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun E-89784354-050.99-198977 sayılı, 11.03.2024 tarihli, karar konulu resmi yazılı kararı ile alınmıştır.

Bulgular

Araştırmada elde edilen verilerin içerik analizi sonucunda beş temaya ulaşılmıştır. Her tema altında yer alan ilişkili kodlar ayrı ayrı sunulmuştur.

Lisansüstü eğitimi seçme nedenleri

Lisansüstü eğitim yapan öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak ortaya çıkan temalardan ilki lisansüstü eğitimi seçme nedenleri teması olarak Şekil 1'de sunulmaktadır.

Şekil 1. Lisansüstü eğitimi seçme nedenleri teması altında ortaya çıkan kodlar

Araştırmada yer alan yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin lisansüstü eğitim yapmaya nasıl karar verdiklerine ilişkin verdikleri yanıtlara dayalı olarak oluşturulan temada bulgular dört kod altında yer almaktadır. Bu kodlar; mesleki gelişime destek olma (n=4), güncel gelişmeleri takip etme (n=4), akademik eğilim (n=3) ve araştırma süreçlerini öğrenme (n=3) şeklindedir. Kodlar içinde katılımcıların genellikle mesleki gelişimlerine ve alanlarını yakından tanımaya yönelik cevap vermeleri sonucunda iki kod öne çıkmaktadır. Katılımcılar içinde sosyal bilgiler öğretmeni olarak görev yapan öğrencilerin olması bu kodlarla ilişkilidir. Özellikle sosyal bilgiler alanının disiplinler arası bir ders olması ve güncel gelişmelerden etkilenen bir kapsamının olması öğretmenler için önemli bir noktadır. Bu anlamda sosyal bilgiler öğretmenlerinin kendilerini geliştirmek, alanlarına yönelik güncel değişimlerden haberdar olmak amacıyla mesleki gelişimlerini artırmak istedikleri ve yüksek lisans yapmayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Bu kodlarla ilişkili örnek alıntılardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Sosyal bilgiler çok dinamik bir yapı, çok kültürlü bir ders. Dersteki konular, güncel gelişmeler, program değişiklikleri her şeyi takip etmek anlamak zor oluyor. Yüksek lisanstaki derslerde bu gelişmeleri, güncel bilgiyi konuşabiliyoruz, daha rahat takip edebiliyorum. Öğretmen olarak bana çok katkısı oluyor, mesleğime, alanıma çok faydalı diye düşünüyorum.” (K1)

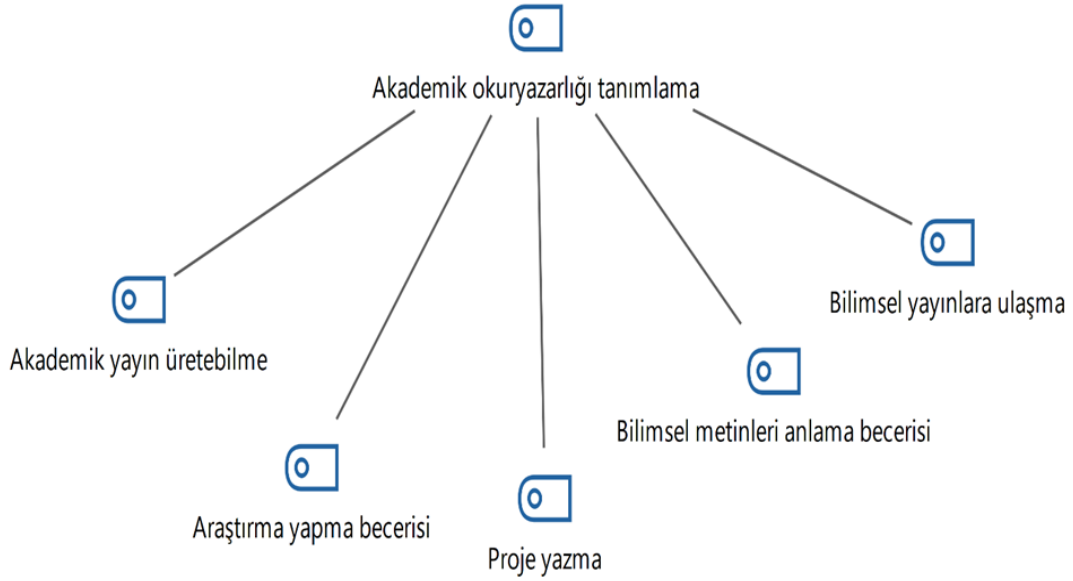
“Program içinde yeni yöntemler olabiliyor, yeni uygulamalar, yeni kazanımlar. Bunları nasıl anlamam lazım, nasıl derse yansıtmam lazım. Bu noktada hocaların çok katkısı olduğunu düşünüyorum. Alanımla ilgili kendimi yetiştirmeme fırsat sağlıyor. Lisans eğitimiyle bunları yapmak biraz zor açıkçası.” (K7)

Bu tema altında yer alan diğer kodlara baktığımızda özellikle öğretmen olarak görev yapmayı düşünmeyen ve akademisyen olmayı isteyen katılımcılar, lisansüstü eğitimi akademiye başlangıç olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Bu anlamda akademik beceriler edinme, bilimsel yayın üretme ve araştırma yapma isteğiyle lisansüstü eğitimi tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Bu yönde görüş belirten bazı katılımcılardan sunulan örnek alıntılar aşağıdadır.

“Akademisyen olmak istiyorum aslında ama ne yapmam gerektiğini henüz bilmiyorum. Bu süreci tanımak için aslında yüksek lisans yapmak istedim. Lisansüstü eğitimi deneyimlemek, tez yazmak, bilimsel yayınları okumak, nasıl bir araştırma yapıldığını öğrenmek için başvurduğum diyebilirim.” (K3)

Akademik okuryazarlığı tanımlama

Lisansüstü eğitim yapan öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak ortaya çıkan temalardan diğeri akademik okuryazarlığı tanımlama teması olarak Şekil 2’de sunulmaktadır.

Şekil 2. Akademik okuryazarlığı tanımlama teması altında ortaya çıkan kodlar

Araştırmada görüş belirten katılımcıların akademik okuryazarlık ifadesini nasıl tanımladıklarına ilişkin verdikleri cevaplara dayalı olarak elde edilen bulgular beş kod altında toplanmıştır. Bu kodlar sırasıyla; bilimsel metinleri anlama becerisi (n=5), bilimsel yayınlara ulaşma (n=4), araştırma yapma becerisi (n=3), akademik yayın üretebilme (n=2) ve proje yazma (n=2) şeklindedir. Ortaya çıkan kodlar birlikte incelendiğinde, lisansüstü eğitime devam eden katılımcıların aldıkları yüksek lisans ve doktora eğitimlerinde edindikleri deneyime dayalı olarak akademik okuryazarlığı genellikle bilimsel metinleri anlamayla ilişkilendirdikleri görülmüştür. Katılımcılara göre; sosyal bilgiler alanında yapılan bilimsel makale, lisansüstü tez, bilimsel kitap gibi yayınları okumak ve anlamak beceri gerektirmektedir. Özellikle alana özgü bilimsel terimleri bilmenin, bilimsel yöntemleri tanımanın, bulguların nasıl yorumlanabileceğini anlamının yolu akademik okuryazarlık kavramından geçmektedir. Hem bilimsel yayınlara nasıl erişim sağlanacağını öğrenmek hem de bu yayınları anlamak ve yayınlardaki bilgileri uygulayabilmek için akademik okuryazar olmak önemli görülmektedir. Bu bağlamda görüş belirten katılımcılardan sunulan bazı alıntılar aşağıdaki gibidir.

“Akademik okuryazarlık demek akademik yayınlardaki bilgiyi edinebilmek demek aslında. Bilimsel yayınları anlamak, öğrenmek, ne anlatılmak istendiğini doğru yorumlayabilmek demek. Bu anlamda akademik okuryazarlığı bilimsel tezleri, çalışmalarını anlamakla ilişkili görüyorum.” (K2)

“Yani bir makale bulduğumda ne anlatıldığını anlayabiliyor muyum, sonuçlarını anlayabiliyor muyum, bilimsel yöntemi bana bir şey ifade ediyor mu? Akademik okuryazarlık bence bu demek.” (K11)

Akademik okuryazarlıkla ilişkili olarak katılımcıların görüşlerinde öne çıkan diğer bir kod, bilimsel yayınlara nasıl erişim sağlanabileceğine yönelik olmuştur. Lisansüstü eğitimde yer alan katılımcılardan bazıları akademik okuryazarlık kavramını doğru kaynağa ulaşmak olarak tanımlamıştır. Diğer taraftan akademik okuryazarlık, araştırma yapma becerisiyle

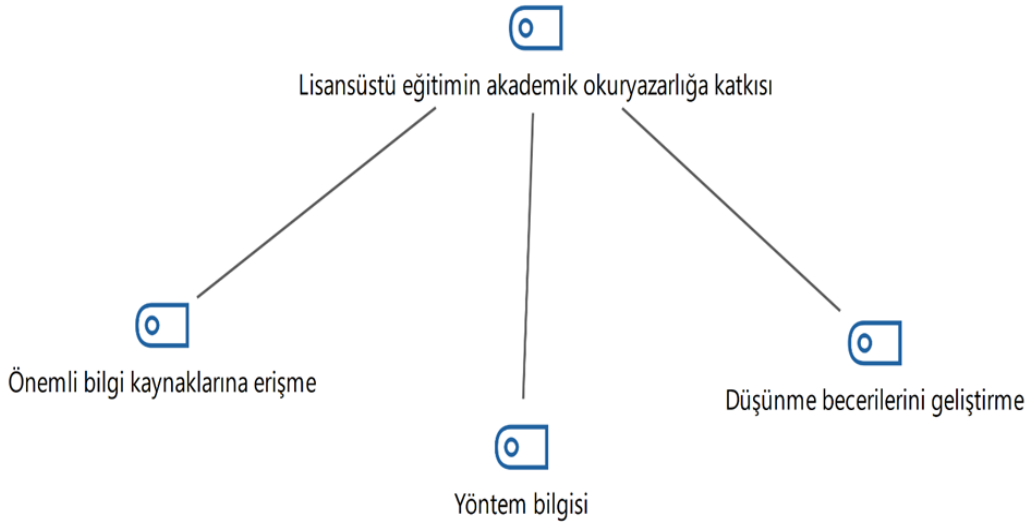
ilişkili olarak tanımlanmıştır. Akademik okuryazarlığın kapsayıcı bir kavram olduğunu vurgulayan bazı katılımcılar, bir araştırmayı başından sonuna tamamlama becerisini akademik okuryazarlıkla doğrudan ilişkili düşünmektedirler. Bu kodlara yönelik örnek bazı alıntılar da aşağıda sunulmuştur.

“Akademik okuryazarlık bence nasıl literatür taraması yapmalıyız, bilgiye nasıl ulaşmalıyız, bilimsel yayına erişimi nasıl sağlarız. Bu demek.” (K12)

“Tezlere bakınca özellikle yöntemleri çok karmaşık geliyor. Bir araştırmayı tasarlamak bir araştırma için veri toplamak, analiz etmek ve bunu raporlamak gerçekten akademik okuryazar olmayı gerektiriyor. Bu yüzden akademik okuryazarlığı daha çok araştırma yapmak olarak ifade edebilirim” (K5)

Lisansüstü eğitimin akademik okuryazarlığa katkısı

Lisansüstü eğitim yapan öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak ortaya çıkan temalardan üçüncüsü lisansüstü eğitimin akademik okuryazarlığa katkısı teması olarak Şekil 3’te sunulmaktadır.

Şekil 3. Lisansüstü eğitimin akademik okuryazarlığa katkısı teması altında ortaya çıkan kodlar

Araştırmada yer alan katılımcıların lisansüstü eğitimin akademik okuryazarlığa yönelik katkısı hakkındaki görüşleri değerlendirildiğinde üç koda ulaşılmıştır. Bu kodlar; düşünme becerilerini geliştirme (n=4), önemli bilgi kaynaklarına erişme (n=3), yöntem bilgisi (n=3) şeklindedir. Katılımcılara göre lisansüstü eğitim sürecinde derslerde yapılan yayın inceleme, yayın üretme, bilimsel tartışma süreçleri öğrencilerin akademik okuryazarlık düzeylerini artıran önemli noktalardan biridir. Özellikle analitik düşünme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme gibi düşünme becerilerini geliştirmek, lisansüstü eğitimin akademik okuryazarlığa en değerli katkısı olarak görülmektedir. Bu kapsamda ele alınan örnek ifadelerden bazı alıntılar aşağıda yer almaktadır.

“Şöyle hocam; mesela tez inceliyoruz ya da makale bakıyoruz. Yöntemi nasıl yazılmış, konu nasıl özetlenmiş ya da işte hangi kaynaklara ulaşmışlar gibi. Bunu yaparken ben

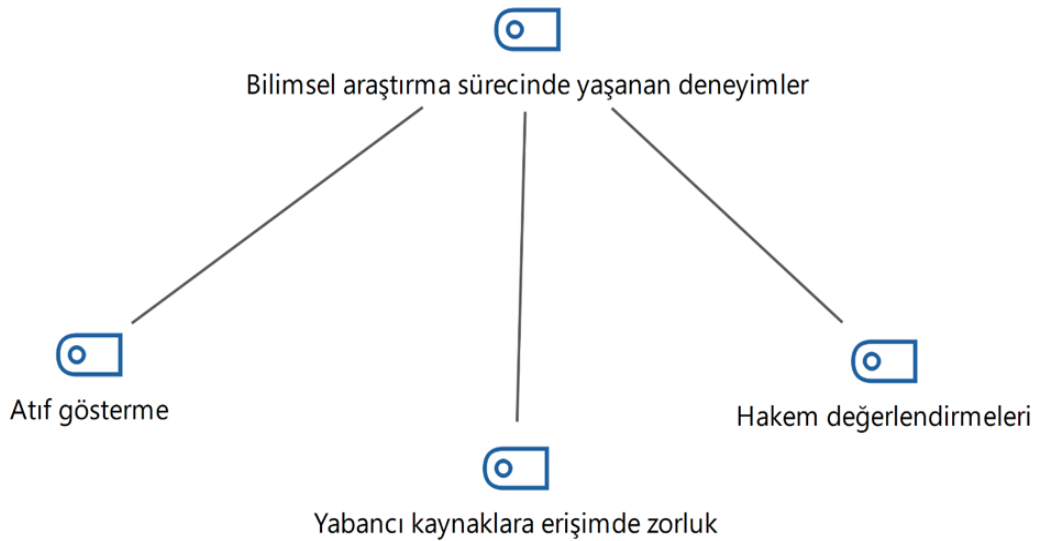
olsaydım ne yapardım, daha iyi ne yapardık, farklı yönden çalışmayı nasıl destekledik. Bunu konuşuyoruz ve bu durum benim olaya bakış açımı etkiliyor, düşünmemi yorumlamamı daha iyi daha güçlü yapıyor. Ben ödev yazarken neye dikkat edeceğimi biliyorum, aynı hatayı yapmamaya çalışıyorum, daha akademik olmaya çalışıyorum aslında akademik okuryazar olarak daha iyi oluyorum.” (K5)

Bu tema altında yer alan diğer kodu değerlendirdiğimizde ise; lisansüstü eğitimin öğrencilere nitel ve nicel yöntemler olmak üzere araştırma modelleri hakkında önemli katkıda bulunduğu anlaşılmaktadır. Katılımcılara göre akademik okuryazarlığın önemli parçalarından biri iyi bir yöntem bilgisine sahip olmaktır ve sosyal bilgiler lisansüstü eğitim programlarında bu yönüyle kendilerine olumlu etki etmektedir. Diğer taraftan öğrenciler, yüksek lisans veya doktora eğitimi sürecinde veri tabanlarına erişim sağlamayı, doğru kaynağa ulaşmayı, kaynağı kaydetmeyi ve üzerinde çalışabilmeyi öğrenmektedir. Bu durum lisansüstü eğitimin akademik okuryazarlığa yönelik önemli kaynaklara nasıl ve nereden erişim sağlanabileceğini öğretme anlamında katkısı olduğunu göstermektedir. Bu kodla ilişkili örnek alıntı aşağıda sunulmuştur.

“Yüksek lisanstayken önce Google Akademiye bakıyordum, bir şey mi bakacağım hemen Google. Sonra öğrendik ki aslında akademik başka yerler var. Web of Science mesela, inanılmaz bir yer. Erişimini, dosya kaydetmeyi, nasıl tarama yapılacağını öğrendikten sonra bilimsel makaleye ulaşmak yormamaya başladı. Stressiz sıkıntısız indiriyorum artık kütüphaneden. Bu basit bir şey ama bilmeyen için önemli. O yüzden bence akademik okuryazarlık bağlamında katkısı bu şekilde.” (K6)

Bilimsel araştırma sürecinde yaşanan deneyimler

Lisansüstü eğitim yapan öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak ortaya çıkan temalardan biri de bilimsel araştırma sürecinde yaşanan deneyimler teması olarak Şekil 4’te sunulmaktadır.

Şekil 4. Bilimsel araştırma sürecinde yaşanan deneyimler teması altında ortaya çıkan kodlar

Araştırmada yer alan katılımcıların görüşleriyle ortaya çıkan bu tema altında üç koda ulaşılmıştır. Bu kodlar; yabancı kaynaklara erişimde zorluk (n=5), atıf gösterme (n=4) ve hakem değerlendirmeleri (n=3) şeklindedir. Lisansüstü eğitim alan öğrencilere göre yüksek lisans veya doktora sürecinde bir araştırma süreci takip ederken en sık karşılaşılan durum dil sorunuyla ilgilidir. Yabancı dilde bilimsel yayınlara erişim sağlamak katılımcıların en zorladığı alanlardan biri olmuştur. Araştırma ödevi yaparken ya da bilimsel yayın üretirken yabancı dergiler, yabancı veri tabanları, yabancı tezler katılımcılar hem bireysel deneyim yaşadığı hem de birbirinden yardım alarak öğrendiği araştırma deneyimlerini içermektedir. Bu kodla ilişkili örnek alıntılardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

“İngilizcem çok iyi olmadığı için dönemin başında çok zorlandığımı hatırlıyorum hocam. Çünkü bir konu verdi hoca, uygulama örneklerine bakmamız araştırmamız için ama yapamadım yani. Birkaç benzer ödev buldum, oradaki kaynaklara baktım, böyle kaynağın kendisine erişemediğim için bilgiler de çok doğru olmadı. Sonraları öğrendim tabii hatta kütüphaneyi kullanmaya başladım yabancı tezler için ama o dönem zor ve stresliydi.” (K11)

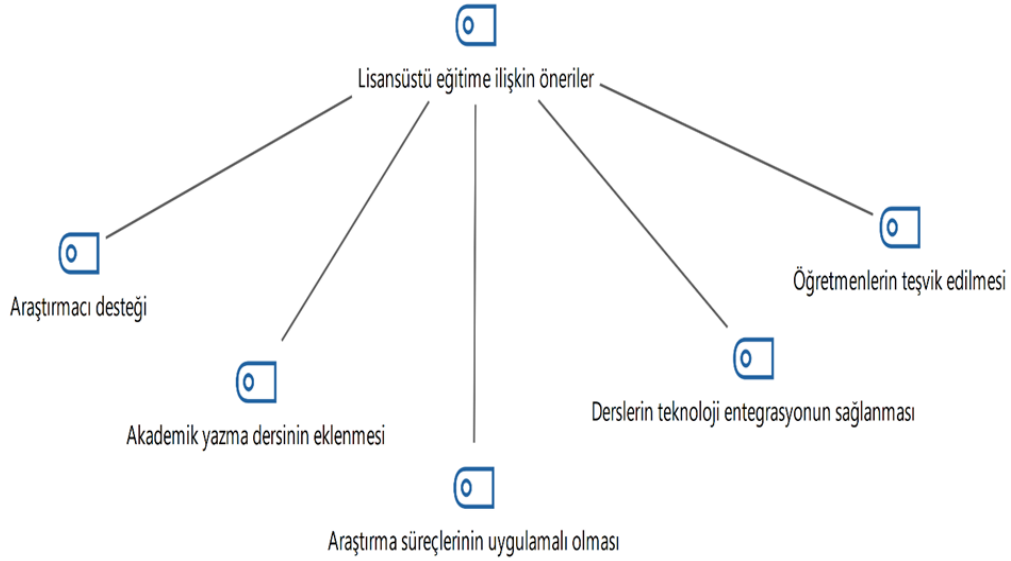
“Ben genelde ücretli dergilere erişiyordum hocam aslında onları indirebileceğim okuyabileceğim uygulamalar, yerler varmış ama bilmeyince tabii zor oluyor. Grup çalışması yaptığımızda diğer arkadaşımın öğrendiğim ücretsiz makaleyi nasıl indireceğimi. İlk bilimsel ödevlerde ilk araştırmalarda bu deneyimler oluyor galiba.” (K4)

Ortaya çıkan diğer kodlar ise atıf gösterme ve hakem değerlendirmeleri kodlarıdır. Bu kodlar altında yer alan ifadeler ele alındığında; sosyal bilgiler alanında lisansüstü eğitim yapan öğrencilerin özellikle kaynak gösterme ve atıfta bulunma sürecinde deneyim kazandıkları anlaşılmaktadır. Katılımcılar derslerde yapılan araştırma çalışmalarında sıklıkla atıfları doğru göstermekle ilgili olumsuz deneyim yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında bilimsel yayın sürecinde bildiri ya da makale üreten bazı katılımcılar, değerlendirme süreçlerinde hakemlerle yaşadıkları deneyimlerden bahsetmişlerdir. Bu kodlara ilişkin sunulan örnek alıntılar aşağıdadır.

“İlk makale deneyimimde çok zorlandım hocam. Yani bilimsel yazmak konusunda, alıntıları doğru yapmak konusunda, mesela derginin şablonuna göre hazırlamakta çok uğraşmışım ve editörden hemen düzeltme gelmişti atıfları düzenlememiz için. Birkaç kere dosya yüklediğimi hatırlıyorum. Sonra hakeme gittikten sonra bana çok sert gelen eleştiriler olmuştu ve gerçekten can sıkıcıydı. Hocayla düzeltmeleri beraber yapmıştık ama çok karmaşıktı bence. Süreç tamamlanınca yayın olunca mutlu hissettim ama hakem hocaların diline alışmam zor oldu diyebilirim.” (K7)

Lisansüstü eğitime ilişkin öneriler

Lisansüstü eğitim yapan öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak ortaya çıkan son tema lisansüstü eğitime ilişkin öneriler teması olarak Şekil 5’te sunulmaktadır.

Şekil 5. Lisansüstü eğitime ilişkin öneriler teması altında ortaya çıkan kodlar

Bu araştırmada en çok kodun ortaya çıktığı tema, lisansüstü eğitime ilişkin öneriler başlığında olmuştur. Bu tema altında yer alan kodlar sırasıyla; akademik yazma dersinin eklenmesi (n=6), araştırma süreçlerinin uygulamalı olması (n=5), derslerin teknoloji entegrasyonunun olması (n=4), araştırmacı desteği (n=2), öğretmenlerin teşvik edilmesi (n=2) olarak belirlenmiştir. Katılımcıların önerileri değerlendirildiğinde genellikle lisansüstü eğitim programlarında akademik yazmaya yönelik bir dersin olmasını istedikleri anlaşılmaktadır. Yüksek lisans ve doktora öğrencilerine göre, sosyal bilgiler alanında lisansüstü eğitim içinde uygulamalı derslerin sayısının artırılması gerekmektedir. Bu eksiklik özellikle akademik yazma ve araştırma süreçlerini tamamlama konularında yaşanmaktadır. Katılımcıların çoğunluğuna göre, öğrenilen kuramsal bilgilerin nasıl uygulamaya yansıtılacağı konusunda sorunlar vardır. Öğrencilerden beklenen araştırma tasarlama, uygulama ve sürdürme gibi bilimsel süreçlere yönelik genellikle teorik bilgilerin paylaşılması ve uygulamanın yapılmaması öğrencilerin en çok zorlandığı durumlardan biridir. Bu nedenle makale nasıl yazılır, tez önerisi nasıl yazılır ya da bilimsel yayın yazma sürecinde akademik yazma dili nasıl edinilir hakkında bir uygulama dersine programlarda yer verilmesi önemlidir. Katılımcıların görüşlerine dayalı olarak, araştırma yöntemlerini bilen ama uygulayamayan, bilimsel yayınları anlayan ama üretmeyen yüksek lisans ve doktora öğrencileri bulunmaktadır. Bu kodlara yönelik ele alınan bazı alıntılar aşağıda yer almaktadır.

“Mesela yöntem dersi var hocam ama kuramsal olarak aldık. Bunun yerine nicel dersi olsa SPSS kullanarak uygulamalı yapsak ya da nitel dersi olsa bir görüşmeyi derste yapsak ve analiz etsek, gidip gözlem yapsak bunu konuşsak daha etkili olabilirdi. Ben tezimde nitel çalışıyorum mesela ama tezimde ilk defa görüşme yaptım, ilk defa analiz yapacağım. Bunu öncesinde uygulamak, deneyim kazanmak isterdim açıkçası.” (K1)

“Tez hocamla bir makale yaptığımızda aslında daha iyi öğrendiğim durumlar oldu. Çünkü makale nasıl yazılır bilmediğimi fark ettim. Kullanılan dil, APA stili, bulgu yazmak

bunları hepsi deneyimle olacak şeyler. Ama biraz daha kuramsal bir eğitim süreci geçtiğini söyleyebilirim. Uygulamalı dersler yapabilirsek daha faydalı olabilir.” (K6)

Bu tema altında öne çıkan kodlardan biri de teknoloji ile ilişkilidir. Katılımcılara göre sosyal bilgiler lisansüstü eğitim programlarının akademik okuryazarlığa daha çok katkı sağlaması için yenilikçi ve teknolojik tabanlı uygulamalara daha çok yer vermesi gerekmektedir. Katılımcılar özellikle veri analiz programları, web 2.0 uygulamaları, konu alanına yönelik yeni tasarımlar hakkında yüksek lisans ve doktora eğitiminde teknolojiden daha fazla yararlanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Derslerde kullanılan teknolojik araç gereçler ve donanımların da bu yönüyle güçlendirilmesi derslerin daha etkili geçmesi için bazı ifadelerde önerilmektedir. Bu koda yönelik ele alınan örnek alıntılardan bazısı aşağıda sunulmuştur.

“Mesela öğretmen olarak ben sınıfımda yeni şeyler, yeni yöntemler, uygulamalar, araçlar göstermek istiyorum öğrencilerime. Sosyal bilgileri daha çok sevdirebilmek, interaktif ders yapabilmek için faydalı oluyor ama yüksek lisansta bunları çok yapamıyoruz. Daha çok konuşup tartışıyoruz tabii bunların faydasını ama uygulamadığımız için ben de öğrenemiyorum, kendi öğrencilerime aktaramıyorum. Yüksek lisansın daha teknolojik daha yenilikçi uygulamalara yer veren bir yapısının olması gerekiyor diye düşünüyorum, bilmiyorum.” (K8)

298

Bu tema altında yer alan diğer kodlar ise; araştırmacı desteği ve öğretmenlerin teşvik edilmesi olarak ortaya çıkmıştır. Lisansüstü eğitim öğrencilerinden bazıları henüz düzenli bir gelire sahip olmadığı için yüksek lisans ve doktora yapmanın maddi olarak zorluklarından bahsetmiş ve bu konuda kendilerine destek olunması gerektiği yönünde görüş belirtmiştir. Özellikle bilimsel yayın üreten, makale ya da bildiri yazmaya çalışan katılımcıların araştırmacı olarak desteklenmesi ya da kısmi miktarda bu öğrencilere burs desteğinin sağlanması önerilmiştir. Diğer taraftan öğretmen olarak görev yapan ve araştırmada yer alan katılımcılar da lisansüstü eğitim yapmak konusunda yeterince desteklenmediklerini vurgulamıştır. Bazı katılımcılar, kamuda ya da özel okulda öğretmen olarak görev yaparken lisansüstü eğitim yapmak istediklerinde izin almak konusunda problem yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu yönüyle öğretmenlere yüksek lisans veya doktora yapmak için maddi ya da manevi destek olmak, lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin ders yükünün azaltmak önerilen noktalardan olmuştur. Bu kod altında yer alan bazı görüşler aşağıdaki gibidir.

“Aslında ben doktora istiyorum hocam ama yapamayacağımı düşünüyorum yani derslere gitmek, buradan kurumumdan izin almak zor oluyor. Mesela tez danışmanıyla sıklıkla görüşemiyorum, okuldaki ders sayım öğretmen az olduğu için fazla. Öyle olunca zaman ayırmak daha zor oluyor.” (K10)

“Kongre ücretlerini biliyorsunuz hocam çok yüksek. Dinleyici olarak katılmak da ücretli. Akademik okuryazarlıktan bahsediyoruz ama ben alanımdaki bir kongreye bile gitmekte zorlanıyorum. Belki bir kongre desteği sağlansa benim gibi araştırmacılara, doktora öğrencilerine daha fayda olabilirdi.” (K9)

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma bağlamında, sosyal bilgiler eğitimi alanında lisansüstü eğitim gören öğrenenler ile görüşmeler yapılmıştır ve çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmada sosyal bilgiler eğitimi alanında lisansüstü eğitim göre öğrencilere lisansüstü eğitimi seçme nedenleri ile ilgili soru sorulmuştur. Öğrenciler, kariyer süreçlerinde kendilerini geliştirmek, mesleki yaşamlarına katkı sağlamak ve akademik eğilim amacıyla yüksek lisans ve doktora yapmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Polat, Polat, Süren, Saldüz, Polat, Polat, Öter & Kılıç (2022) çalışmalarında lisansüstü eğitim gören öğrencilerin mesleki, kişisel gelişimleri ve akademik kariyer yapmak amacıyla lisansüstü eğitim yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, Aydemir & Çam (2015), lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi akademik kariyer yapmak için tercih ettiği bulgusuna ulaşılmıştır. Yine, Er & Ünal (2017) sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lisansüstü öğretime yönelik görüşlerini incelediği çalışmalarında, öğrencilerin lisansüstü öğretimin kişisel ve mesleki olarak kendilerini geliştirme katkısının olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazındaki bu çalışmaların sonuçları ile sözü edilen çalışmaların sonuçları benzerdir. Sosyal bilgiler eğitimi alanında lisansüstü eğitim gören öğrenciler akademik okuryazarlığı bilimsel metinleri anlama ve yorumlama olarak ifade etmişlerdir. Bundan hareketle, bu çalışmada bilimsel yayınlara nasıl erişim sağlanacağını öğrenmek, bu yayınları anlamak ve yayınlardaki bilgileri akademik yaşantıda uygulayabilmek için akademik okuryazar olmanın önemli görüldüğü sonucuna ulaşılabilir. Bu sonuç ile benzer olarak bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Sosyal bilgiler lisansüstü eğitimin akademik okuryazarlığa en önemli katkılarının analitik düşünme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme gibi düşünme becerilerini geliştirmek, önemli kaynaklara nasıl erişim sağlanacağını öğrenmek olduğu konusunda görüş bildirmişlerdir. Türkben & Satılmış (2022) öğretmen adayları ile yapmış oldukları çalışmalarında kısmen benzer sonuca ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının akademik okuryazarlık, internete yönelik eleştirel okuryazarlık ve dijital okuryazarlık düzeylerinin istatistiki olarak anlamlı ilişki içinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Lisansüstü eğitim alan öğrencilere göre yüksek lisans veya doktora sürecinde bir araştırma süreci takip ederken en sık karşılaşılan durum dil sorunuyla ilgilidir. Yabancı dilde bilimsel yayınlara erişim sağlamak katılımcıların en zorladığı alanlardan biri olmuştur. Karagöl & İlgün (2022) çalışmalarında öğrencilerin akademik dil sorunları yaşamalarının kaliteli bir lisansüstü eğitim sürecinde engel olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bir diğer çalışmada ise, Bayındır & Kara (2019), akademide bir yabancı dil sorunu olduğunu belirtmiş ve akademideki yabancı dil sınavlarının sayısı ve niteliği konusunda tartışma olduğunu ifade etmiştir. Son olarak, öğrenenlerin en çok zorlandığı durumlardan birisi de akademik süreçlerde teorik bilgilerin paylaşılması ve uygulamanın yapılmamasıdır. Sosyal bilgiler lisansüstü eğitim göre öğrenenlerin görüşlerine dayalı olarak, akademik süreçte bilimsel araştırma yöntemlerini bilen ama uygulayamayan, bilimsel yayınları anlayan ama üretemeyen yüksek lisans ve doktora öğrencileri bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan, öğrenenler, sosyal bilgiler lisansüstü programlarının akademik okuryazarlığa katkı

sağlayabilmesi için yeni uygulamalara, dijital teknolojilere yer vermesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanında, araştırmacılara maddi olarak destekler sağlanması, öğretmen olan araştırmacıların izin konusunda sıkıntı yaşamaları da önemli sonuçlardan birkaçıdır.

Araştırmada elde edilen sözü edilen sonuçlar doğrultusunda, akademik okuryazarlık konusunda ve sosyal bilgiler eğitimi bağlamında farklı araştırma yöntemlerine yönelik çalışmalar yapılabilir. Öğrenenlerin lisansüstü eğitim süreçlerinde akademik okuryazarlık konusunda farkındalıklarını artırmaya yönelik ders dışı etkinlikler yapılabilir.

Kaynakça

- Aydemir, S., & Çam, Ş. (2015). Lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi almaya ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Education*, 4(4), 4-16. <https://doi.org/10.19128/turje.00354>
- Bayındır, G. & Kara B. (2019). Lisansüstü öğrencilerin yabancı dil eğilimleri ve akademide yabancı dil sorunu. *Milli Kültür Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-14. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mikad/issue/46678/553457>
- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi* (H. Ekşi, Çev. Ed.). İstanbul: EDAM.
- Demir, S., & Deniz, H. (2020). Akademik okuryazarlık ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Education Journal*, 28(3), 1366-1379. doi: 10.24106/kefdergi.4008
- Er, H., & Ünal, F. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lisansüstü öğretime ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 687-707.
- Jordaan, H. & Moonsamy, S. (2015). Academic Literacy and Cognitive Processing: Effects on the Examination Outcomes of Speech-Language Pathology Students at a South African University. *Journal of Cognitive Education and Psychology*, 14(1), 98-109. 10.1891/1945-8959.14.1.98.
- Karagöl E. & İlgün K. (2022). Ana dili türkçe olan lisansüstü öğrencilerin akademik dil sorunları. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(36), 1288 - 1320. 10.35675/befdergi.1161907
- Li, D. (2022). A review of academic literacy research development: from 2002 to 2019. *Asian. J. Second. Foreign. Lang. Educ.* 7(5), 1-22. <https://doi.org/10.1186/s40862-022-00130-z>
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (2015). *Nitel veri analizi* (S. Akbaba Altun & A. Ersoy, Çev. Ed.). Ankara: Pegem.
- Murray, N. & Nallaya, S. (2016) Embedding academic literacies in university programme curricula: A case study. *Studies in Higher Education*, 41(7), 1296-1312. 10.1080/03075079.2014.981150
- Papashane, M. & Hlalele, D. (2014). Academic literacy: A critical cognitive catalyst towards the creation of sustainable learning ecologies in higher education. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(10), 661-671.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bütün & S. Beşir Demir, Çev. Ed.). Ankara: Pegem.
- Polat, M., Polat, H., Süren S., Polat, İ., Saldüz, İ., Öter-Kılıç, D. & Kılıç B. (2022). Postgraduate students' views on postgraduate education. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 8(1), 42-57. DOI: 10.34137/jilses.1093081
- The Sustainable Development Goals Report (2026). <https://unstats.un.org/sdgs/report/2016/the%20sustainable%20development%20goals%20report%202016.pdf> 10.05.2024 tarihinde ulaşılmıştır.
- Türkben, T., & Satılmış, S. (2022). Öğretmen adaylarının akademik okuryazarlık, dijital okuryazarlık ve eleştirel okuryazarlık becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 7(2), 345-364. <https://doi.org/10.54979/turkegitimdergisi.1159184>
- Wingate, U. (2018). Academic literacy across the curriculum: Towards a collaborative instructional approach. *Language Teaching*, 51(3), 349-364. doi:10.1017/S0261444816000264
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin.

